

REGLUGERÐ

um gosdrykki.

Skýring hugtaka.

1. gr.

Gosdrykkir eru:

1. límonaði,
2. freyðilímonaði,
3. ölkelduvatn,
4. sódavatn,
5. kjarnadrykkir:
  - a. kjarnadrykkir með náttúrlegum kjörnum,
  - b. kjarnadrykkir með gervikjörnum.

2. gr.

Límonaði (aldinlímonaði, ávaxtalímonaði) er drykkur, sem búinn er til úr aldinsafti eða límonaðisaftri og vatni. Í stað aldinsafts er stundum notaður aldinsafi og hreinn hvítur neyzlusykur (saccharose), enda er hlutfallið á milli safans og sykursins, eins og fyrir er mælt í reglugerð nr. 51 20. júlí 1936 um aldinsafa og aldinsöft. Ef notaður er þykktur aldinsafi, er hann þynntur með jafnmiklu af vatni og úr honum hefir gufað við upphitunina. Í límonaði, þó að undanteknu sitrónulímonaði (sitrón), er stundum einnig notuð vínsýra eða mjólkursýra. Í límonaði er að minnsta kosti 7% af sykri. Í límonaði úr citrus-tegundunum eru oftast notuð ilm- og bragðefni barkarins. Í staðinn fyrir vatn er stundum einnig notað ölkelduvatn. Límonaði er kennt við aldingund þá, sem í það er notuð.

Freyðilímonaði (ávaxtafreyðilímonaði, aldinfreyðilímonaði) eða límonaði (ávaxtalímonaði, aldinlímonaði) með kolsýru er límonaði, sem í hefir verið bætt kolsýru. Það er kennt við aldingund þá, sem í það er notuð.

Ölkelduvatn er náttúrlegur vökví, eins og hann kemur fyrir í uppsprettum (ölkeldum), og eru í einu kílógrammi af því að minnsta kosti 1000 millígrömm af uppleystum söltum og 250 millígrömm af kolsýru (CO₂). Ölkelduvatn er fyllt á flöskur á uppsprettustaðnum. Ölkelduvatn má ekki selja né dreifa manna á meðal, nema viðkomandi ölkelda sé viðurkennd til þeirra nota af ráðherra.

Sóðavatn er drykkur, sem búinn er til úr vatni eða ölkelduvatni og vínsýru, mjólkursýru eða sitrónusýru, jarðsöltum og kolsýru.

Kjarnadrykkir eru búnir til úr náttúrlegum kjörnum eða gervikjörnum og vínsýru, sitrónusýru eða mjólkursýru, hreinum, hvítum neyzlusykri og vatni eða ölkelduvatni, stundum einnig mysu eða þykktri mysu, og er í þá látin kolsýra. Kjarnadrykkir eru stundum litaðir. Í stað sykursins má að nokkru eða öllu leyti nota sterkjusíróp eða gervisykur. Í kjarnadrykkjum eru, svo framarlega sem þeir eru ekki gerðir sætir með gervisykri, að minnsta kosti 7% af sykri, og má í stað eins hluta af sykri nota 1¼ hluta af sterkjusírópi. Gerður er munur á tvennskonar kjarnadrykkjum:

1. Kjarnadrykkir, sem í hafa verið notaðir náttúrlegir kjarnar. Þeir eru auðkenndir með bragði aldingundar þeirrar, sem viðeigandi kjarni er unninn úr, t. d. „kjarnadrykkur með hindberja-, sitrónu- o. s. frv. bragði“.
2. Kjarnadrykkir, sem í hafa verið notaðir gervikjarnar. Kjarnadrykkir úr kjarnadrykkjaúfti eða kjarnadrykkjatölum eru taldir til þessa flokks kjarnadrykkja.

3. gr.

Límonaðisaftri er aldinsaftri eða sambland af tveim eða fleiri tegundum aldinsafts, ennfremur vara úr þykktum aldinsafa og hreinum, hvítum neyzlusykri, og er stundum bætt jafnmiklu vatni í þykka aldinsafann og úr honum hefir verið soðið. Í límonaðisöft, þó að undanteknu sitrónulímonaðisaftri, er stundum notuð vínsýra eða mjólkursýra, og í límonaðisöft citrus-tegundanna eru oftast notuð ilm- og bragðefni barkarins.

Kjarnadrykkjaduft og **kjarnadrykkjatölur** eru búnar til úr hreinum, hvítum neyzlusykri, náttúrlegum kjörnum eða gervikjörnum, svo og vínsýru eða sítrónusýru og natrón (NaHCO_3), stundum einnig litarefnum og litlu einu af eggjahvítu úr eggjum eða glycyrrhízíni, og eru ætlaðar til tilbúnings á kjarnadrykkjum.

4. gr.

Náttúrlegir kjarnar (náttúrlegir essensar) eru unnir á þann hátt, að jurtir eða jurtahlutar, sérstaklega þó aldini eða aldinhlutar, eru eindir, seyddir í vatni eða vínanda eða eru pressaðir. Til náttúrlegra kjarna teljast náttúrlegar ilmoliur (ætherískar oliur), sem hæfar eru til neyzlu, og er terpeníð oftast hreinsað úr þeim. Ennfremur sambland úr þessum olium og náttúrlegum kjörnum.

Gervikjarnar eru efni, sem líkjast náttúrlegum kjörnum að bragði og lykt, en eru búnir til á kemiskan hátt. Sambland úr þessum kjörnum og náttúrlegum kjörnum telst til þessa flokks kjarna.

Ákvæði um umbúðir og auðkenningu.

5. gr.

Gosdrykki, sem ekki er neytt þegar að framleiðslu lokinni, má aðeins setja í umferð og hafa á boðstólum í lokuðum flöskum.

Á flöskunum skal getið

1. nafns og heimilisfangs framleiðanda, — setji einhver annar en framleiðandinn vöruna í umferð undir sínu nafni, þá skal nafns þess manns getið í stað framleiðandans —,
2. tegundar og flokks innihaldsins.

Límonaði, freyðilímonaði og límonaðisaft, sem þykktur aldinsafi hefir verið notaður í, skulu auk þess vera auðkennd með orðunum „búið til úr þykktum aldin- (t. d. epla-, sítrónu-, hindberja-) safa“.

Kjarnadrykkir, sem í eru notaðir náttúrlegir kjarnar, skulu auðkenndir með orðunum „með aldin- (t. d. hindberja-, sítrónu-) bragði“.

Kjarnadrykkir, sem í eru notaðir gervikjarnar, skulu einungis auðkenndir sem kjarnadrykkir með gervikjörnum.

Ákvæði til verndar heilbrigði manna.

6. gr.

Sérstaklega er óheimilt

1. að búa til þær vörur, sem nefndar eru í 1.—4. grein þessarar reglugerðar, á þann hátt, að í þeim sé arsen, blý, zink, antímón, kadmíum, kopar eða amylnítrít,
2. að setja slíkar vörur í umferð eða hafa þær á boðstólum.

Þessi ákvæði koma þó eigi til framkvæmda, ef ekki er í vörinni meira af þessum efnum en minnst getur orðið, eða ef um er að ræða ölkelduvatn úr viðurkenndum ölkeldum, sem þessi efni eru í.

Matsreglur.

7. gr.

Sérstaklega þegar svo til hagar, er hér greinir, teljast gosdrykkir og efni í þá **skemmd**, og má ekki hafa þau í umferð, þótt auðkennd séu með tilliti til þess:

1. Límonaði, freyðilímonaði og kjarnadrykkir, sem farnir eru að gerjast.
2. Viðbrennt límonaðisaft.
3. Freyðilímonaði, ölkelduvatn, sóðavatn og kjarnadrykkir, sem misst hafa svo mikinn hluta kolsýrunnar, að þau ólga ekki, eru „dauð“.

8. gr.

Sérstaklega þegar svo til hagar, er hér greinir, eru gosdrykkir og efni í þá metin **eftirlíkt** eða **fölsuð**, og má ekki hafa þau í umferð, þótt auðkennd séu með tilliti til þess. Undanteknar eru þó vörur þær, sem greinir í 6. og 12. tölulið þessarar greinar:

1. Gosdrykkir og efni í þá, sem ekki eru framleidd samkvæmt skilgreiningu 1.—4. greinar þessarar reglugerðar.

- 111 2. Gosdrykkir, sem í er meira en 0,5% af alkóhóli, miðað við þunga.
10. sept. 3. Límonaði, freyðilímonaði og límonaðisaft, sem í hefir verið notað sterkjusíróp eða sykurtægundir aðrar en hreinn, hvítur neyzlusykur.
4. Gosdrykkir og efni í þá, sem í eru jarðsýrur eða freyðiefni, þó að undanteknu litlu einu af eggjahvítu úr eggjum eða glycyrrhízini í kjarnadrykkjadufti eða kjarnadrykkjatölum og þeim kjarnadrykkjum, sem úr þeim eru gerðir.
5. Límonaði, freyðilímonaði og límonaðisaft, sem er litað.
6. Kjarnadrykkir með náttúrlegum kjörnum, sem í hefir verið notuð mysa, enda séu þeir ekki auðkenndir með orðunum „með mysu“ eða „með þynntri mysu“.
7. Límonaðisöft, sem í er minna en 60% eða meira en 68% af sykri.
8. Límonaðisöft, sem í hefir verið blandað vatni, þó að undanteknu límonaðisafti úr þykktum aldinsafa, sem í hefir verið blandað jafn-miklu af vatni og soðið var burtu.
9. Eplalímonaðisaft, sem í er meira en 2,5% af vinsýru eða mjólkursýru, og önnur límonaðisöft, sem í er meira en 1% af þessum sömu sýrum, þó að undanteknu ákvæði 10. töluliðs.
10. Sítrónulímonaði (sítrón) og sítrónulímonaðisaft, sem í hafa verið settar sýrur.
11. Gosdrykkir og efni í þá, sem í hafa verið notaðar sýrur eða sölt, sem fullnægja ekki kröfum 9. greinar þessarar reglugerðar um hreinleika þeirra.
12. Kjarnadrykkir, sem í hefir verið notaður gervisykur, enda séu þeir ekki auðkenndir á eftirfarandi hátt:

Með gervisykri

Orðin og ramminn utan um þau skulu prentuð með lit, sem ekki er notaður annarsstaðar á einkennismiðanum.

9. gr.

Sérstaklega þegar svo til hagar, er hér greinir, eru gosdrykkir og efni í þá metin **blekkjandi** vegna villandi **auðkenningar, upplýsinga** eða **umbúnaðar**:

1. Gosdrykkir og efni í þá, sem auðkennd eru með einhverjum gervinöfnum, nema þau séu jafnframt auðkennd með réttu tegundarheiti.
2. Ef kjarnadrykkir með náttúrlegum kjörnum eða kjarnadrykkjaduft eða kjarnadrykkjatölur eru auðkenndar á þann hátt, að bent sé frekar til aldina en fram kemur í auðkenningunni „með aldin- (t. d. hindberja-, sítrónu-) bragði“.
3. Ef kjarnadrykkir með gervikjörnum og efni í þá kjarnadrykki eru auðkennd á þann hátt, að bent sé til aldina eða jurtahluta með orðum, myndum eða með öðru móti.
4. Ef gosdrykkir aðrir en ölkelduvatn eru auðkenndir með orðum eða myndum á þann hátt, að bent geti til ölkelduvatns eða ákveðinnar tegundar ölkelduvatns, nema þetta ölkelduvatn hafi eingöngu verið notað í stað vatns.

Hreinleiki sýrnanna og saltanna.

10. gr.

Við framleiðslu á gosdrykkjum og efnum í þá skal vinsýran, sítrónusýran, mjólkursýran, sóðinn (Na_2CO_3) og natrónið fullnægja þeim skilyrðum, sem sett eru í meðfylgjandi viðbót við þessa reglugerð.

Almenn ákvæði.

11. gr.

Til að standast kostnað af eftirliti með þeim vörum, sem undir þessa reglugerð falla, skal fyrst um sinn eða þangað til gefin verður út almenn reglugerð um kostnað af eftirliti með matvælum og öðrum neyzlu- og nauðsynjavörum greiða gjald af þeim vörutegundum, sem um getur í 2. grein þessarar reglugerðar, kr. 0,75 fyrir hverja 100 lítra eða brot úr 100 lítrum af innflutningi eða framleiðslu. Gjald þetta innheimtist með tolltekjum ríkissjóð og eftir sömu reglum.

12. gr.

Um málarekstur og refsingar vegna brota á reglugerð þessari fer samkvæmt 11. grein laga nr. 24 1. febrúar 1936 um eftirlit með matvælum og öðrum neyzlu- og nauðsynjavörum.

13. gr.

111

10. sept.

Reglugerð þessi öðlast gildi 1. október 1936.

Reglugerð þessi er sett samkvæmt lögum nr. 24 1. febrúar 1936 og birtist til leiðbeiningar og eftirbreytni öllum þeim, sem hlut eiga að máli.

Í heilbrigðismálaráðuneytinu, 10. september 1936.

Haraldur Guðmundsson.

Gústav A. Jónasson.

VIÐBÓT

1. Vínsýra.

Eftir að vatnsupplausn vinsýrunnar (1 + 9) hefir um það bil verið neutraliseruð með amóníakvökva, má hún ekki breytast, þótt í hana sé látin kalcíumsúlfatupplausn (oxalsýra, þrugu-sýra).

Ef 5 g af vinsýru eru leyst upp í 10 cm³ af vatni, í þessa upplausn eru látnir 13 cm³ af amóníakvökva og 2 cm³ af þynntri edíksýru og síðan bætt við 3 dropum af natríumsúlfidupplausn, þá má þessi vökvi ekki vera dekkri á litinn heldur en upplausn, sem er jöfn að rúmmáli og sú fyrri og í eru 10 cm³ af þynntri blýacetatupplausn, sem í er 0,1 cm³ af blýacetatupplausn (1 + 9) í 550 cm³, og 3 dropar af natríumsúlfidupplausn (of mikið af blý- og koparsamböndum). Athuginin fari fram í tveim jafn-viðum tilraunaglösom, sem fyllt eru upp að jöfnu marki.

Í vinsýru mega í mesta lagi vera 0,3% af ösku.

2. Sítrónusýra.

Ef 1 g af muldri sítrónusýru uppleyst í 10 cm³ af brennisteinssýru er hitað í 80—90° C heitu vatnsbaði í eina klukkustund í tilraunaglasí, sem hreinsað hafði verið með brennisteinssýru, þá má upplausnin aðeins verða gulleit á litinn, en hvorki brún né svört (vínsýra).

Ef 1 g af sítrónusýru er leyst upp í 10 cm³ af vatni og í þessa upplausn látnir 5 cm³ af þynntri kalcíumklórídupplausn, þá má engin breyting eiga sér stað á upplausninni næstu klukkustund (oxalsýra).

Ef 5 g af sítrónusýru eru leyst upp í 10 cm³ af vatni, í þessa upplausn látnir 12 cm³ af amóníakvökva og síðan bætt við 3 dropum af natríumsúlfidupplausn, þá má þessi vökvi ekki verða dekkri á litinn heldur en upplausn, sem er jöfn að rúmmáli og sú fyrri og í eru 10 cm³ af þynntri blýacetatupplausn, sem í er 0,1 cm³ af blýacetatupplausn (1 + 9) í 550 cm³, og 3 dropar af natríum-súlfidupplausn (of mikið af blý- og koparsamböndum). Athuginin fari fram í tveim jafn-viðum tilraunaglösom, sem fyllt eru upp að jöfnu marki.

Í sítrónusýru mega í mesta lagi vera 0,3% af ösku.

3. Mjólkursýra.

Af mjólkursýru má aðeins vera dauf lykt, sem engan veginn er óþægileg. Í henni má vera lítið eitt af sykri og dextríni. Litur sýrunnar má vera gulur eða allt að því ljósbrúnn.

Vatnsupplausn mjólkursýrunnar (1 + 9) má ekki breytast, þótt í hana sé látið brennisteinsvetnisvatn (þungmálmásölt).

Sé í 1 cm³ af mjólkursýruupplausn látið jafn-mikið af kalíumferröcyanídupplausn (1 + 9), þá má aðeins slá á hana daufum, bláum lit, en alls ekkert botnfall myndast (járn).

Ef 1 cm³ af silfurnítratupplausn (2%) er látinn í 1 cm³ af mjólkursýruupplausn, sem þynnt er út með 5 cm³ af vatni og sýrð með nokkrum dropum af saltpétursýru, má hún aðeins verða gruggug, en þó ekkert botnfall myndast (klóríd).

1 cm³ af mjólkursýruupplausn er hrístur saman við 6—8 cm³ af absólútu alkóhóli og síðan filterað. Filtratínu er skipt til helminga í jafn-stór tilraunaglös. Séu í annan helminginn látnir 1—2 dropar af kalcíumklórídupplausn (36° Bé) og suðan síðan látin koma upp, á hann að haldast tær eða verða alls ekki gruggugri en hinn helmingurinn, sem í er látinn 1 dropi af brennisteins-sýru (óbundin brennisteinssýra).

4. Kristallíserað natríumkarbónat (sóði).

Í kristallíseruðu natríumkarbónati skulu að minnsta kosti vera 37% af vatnssnauðu natríumkarbónati.

111
10. sept.

Vatnsupplausnin (1 + 49) má ekki breytast, þótt í hana séu látnir 3 dropar af natríumsúlfídupplausn (þungmálmásölt).

Sé vatnsupplausnin sýrð með saltpétursýru, má hún engum breytingum taka, þótt í hana sé látin bariumnítratupplausn (brennisteinssýra), og í mesta lagi verða ópálisrandi gruggug á næstu 10 mín. eftir að silfurnítratupplausn hefir verið bætt í hana (saltsýra).

Sé vatnsupplausnin hituð upp, má ekki verða vart við ammóníak (ammóníumsölt).

Ef 1 g af kristalliseruðu natríumkarbónati er leyst upp í 5 cm³ af natríumhypófosfitupplausn og hún hituð í stundarfjórðung í sjóðandi vatnsbaði, má hún ekki taka á sig dekkri lit (arsensambönd).

5. Þurrkað natríumkarbónat.

Í þurrkuðu natríumkarbónati skulu að minnsta kosti vera 74% af vatnssnauðu natríumkarbónati.

Hvað hreinleika þess viðvíkur, verður það að fullnægja þeim kröfum, sem gerðar eru til kristallíseraðs natríumkarbónats. Við prófanirnar skal þó aðeins notaður helmingur þess, sem notað er af kristalliseruðu natríumkarbónati.

6. Natríumbíkarbónat.

Í saltinu, sem þurrkað hefir verið yfir brennisteinssýru, skulu að minnsta kosti vera 98% af natríumbíkarbónati.

Ef 0,3 g af natríumbíkarbónati eru leyst upp í 10 cm³ af vatni, upplausnin aðeins sýrð með þynntri edíksýru og síðan bætt í hana 2 cm³ af natríumkóbaltínítrítupplausn, þá má ekkert grugg myndast á næstu 2 mín. (kalíumsölt).

Vatnsupplausn natríumbíkarbónatsins (1 + 49) er sýrð með þynntri edíksýru, svo að upplausnin sýni aðeins súra reaktión með lakmúspappír. Þessi súra upplausn má engum breytingum taka, þótt í hana sé bætt 3 dropum af natríumsúlfídupplausn (þungmálmásölt), og ekki heldur á næstu 3 mín. eftir að í hana hefir verið bætt bariumnítratupplausn (brennisteinssýra).

Vatnsupplausn natríumbíkarbónatsins, sem sýrð hefir verið með saltpétursýru, skal vera nær (thíóbrennisteinssýra), og sé í hana bætt silfurnítratupplausn, má hún í mesta lagi verða ópálisrandi gruggug (saltsýra). Af járnlórídúpplausn má hún ekki litast rauð (rhóðanvetnissýra).

Upplausn úr 1 g af natríumbíkarbónati í 20 cm³ af vatni, sem gerð er við ekki meira en 15° C, má í mesta lagi verða ljósrauð, ef í hana er bætt 3 dropum af phenólphthaleínupplausn (natríumkarbónat).

Sé vatnsupplausn natríumbíkarbónatsins (1 + 49) hituð upp með 1 cm³ af natríumhydroxydúpplausn, má ekki verða vart við ammóníak (ammóníumsölt).

Ef 1 g af natríumbíkarbónati er leyst upp í 5 cm³ af natríumhypófosfitupplausn og hún hituð í stundarfjórðung í sjóðandi vatnsbaði, má hún ekki taka á sig dekkri lit (arsensambönd).

112

REIKNINGUR

fyrir styrktarsjóð til Svíþjóðarferðar.

H ö f u ð s t ó l l :

Stofnsjóður samkvæmt skipulagsskrá 4. maí 1935 (Stjórnartíðindi 1935, B, nr. 42)	kr. 5673.00
Aukning á árinu:	
1. Vextir af bankainnstæðu 1934	— 114.72
2. Vextir af bankainnstæðu 1935	— 231.48
	<hr/>
	Kr. 6019.20

Sjóðurinn er ávaxtaður í sparissjóðsdeild Landsbanka Íslands.

Forsætisráðherrann, 2. janúar 1936.

Hermann Jónasson.